

7. Romeinen 7.1-25 - Vrij van de Thora die toch al nooit hielp

a) Rom. 7.1-13 - Vrij van de Thora

Rom. 7 is een lastig hoofdstuk waar veel discussie over wordt gevoerd. Bespreekt Paulus hier zijn geestelijk leven als christen, of gaat het over zijn geestelijk leven in de tijd dat hij nog geen christen was? Ik wil proberen dit hoofdstuk te lezen op dezelfde manier als de voorgaande hoofdstukken, namelijk vanuit de vraag hoe Paulus ingaat op de verhouding tussen Joden en heidenen in de gemeente in Rome. Rom. 7 gaat niet primair over de innerlijke psychologie van een individuele gelovige, maar over de heilshistorische positie van Israël onder de Thora.

Paulus spreekt Joodse gelovigen in de gemeente aan: broeders die de wet kennen. Hij laat zien dat zij, doordat zij met Christus zijn gestorven, dood zijn voor de wet, om door hun verbondenheid met de dood van Christus, gesymboliseerd in de doop, eigendom van Christus te worden en voor Hem te leven (Rom. 7.1, 4).

Eigendom van Christus zijn lijkt mij een begrip dat direct met behoudenis te maken heeft. Dat hangt samen met het feit dat wij zijn ontslagen van de aanspraken van de wet en nu leven in de nieuwe staat van de Geest (Rom. 7.4, 6). Met dat laatste lijkt Paulus opnieuw te verwijzen naar de verbondsbeloften van het Oude Testament, waarin een verandering van het hart en het werk van de Geest worden beloofd in het nieuwe verbond (Jer. 31.33; Ez. 36.26-27).

Paulus vergelijkt de relatie tussen gelovigen en de Thora met een huwelijk. Zolang beide partners leven, blijft die huwelijksband bestaan. Sterft echter een van de partners, dan is de ander vrij om een nieuw huwelijk aan te gaan. Zo is ook degene die met Christus gestorven is, ontslagen van de band met de Thora waaraan hij zijn leven lang verbonden was (Rom. 7.2-3). Daarmee wijst Paulus de Thora uiteraard niet af als Woord van God. Zijn punt is niet dat de Thora verkeerd is, maar dat zij niemand rechtvaardig kan maken.

Paulus zegt dus tegen de Joden in de gemeente in Rome dat zij, doordat zij met Christus zijn gestorven, zijn losgemaakt van de Thora om eigendom te worden van Christus, Die uit de doden is opgewekt. Het geloof in Christus heeft de huwelijksband met de Thora beëindigd; er is nu sprake van een huwelijk met Christus. In het nieuwe verbond met God staat daarom niet langer de Thora centraal, maar het geloof in Christus.

De vergelijking met de doop wordt vervolgens voortgezet. Doordat gelovigen met Christus uit de dood zijn opgewekt, kunnen zij voor God vrucht dragen (Rom. 7.4). Zoals een huwelijk vrucht voortbrengt, zo brengt ook de verbondenheid met Christus vrucht voort voor God. Daarmee vormt het nieuwe huwelijk met Christus het tegenovergestelde van de vroegere situatie, waarin de wet, door de zonde misbruikt, vrucht droeg voor de dood (7:5). Dat vrucht dragen doet ook denken aan het zaad dat eerst in de aarde sterft om vervolgens nieuw leven voort te brengen, een beeld dat goed past bij de doop.

Dat is een radicale vergelijking. Een Jood die vroeger aan de Thora verbonden was, is door zijn dood en opstanding met Christus niet langer aan die wet, maar aan Christus verbonden. Voor wetsgetrouwe Joden die Christus niet erkennen, moet dit een uiterst aanstootgevende uitspraak zijn.

In Rom. 7.5-6 gaat Paulus met die radicale taal verder:

Want toen wij in het vlees waren, waren de hartstochten van de zonden, die geprikkeld worden door de wet, in onze leden werkzaam om vrucht te dragen voor de dood. Maar nu zijn wij ontslagen van de wet, gestorven aan dat waaraan wij vastgebonden zaten, zodat wij in nieuwheid van Geest dienen, en niet in oudheid van letter.

Het "wij" dat Paulus gebruikt, kan hier alleen betrekking hebben op Joodse gelovigen. Dat blijkt ten eerste uit Rom. 7.1, waar hij zich richt tot hen die de Thora kennen. Ten tweede omdat gelovigen uit de volken nooit van de Thora hoefden te worden ontslagen. Zij waren immers nooit met de wet van Mozes "gehuwd".

Laat dat maar eens op je inwerken. Wat zegt Paulus hier over het Jodendom zonder Christus? Net als alle andere mensen hadden ook de Joden zondige hartstochten, maar de Thora wakkerde die zelfs verder aan. Het gevolg was dat zij vrucht droegen voor de dood. Zij zaten gevangen onder de wet. Niet omdat de Thora zelf gevangen hield, maar omdat de zonde juist door de Thora haar macht uitoefende.

Opnieuw klinkt dan de vraag of de wet zelf verkeerd is. Nee, zegt Paulus, volstrekt niet. De Thora heeft juist onthuld wat zonde is, want zonder wet is de zonde dood. (Rom. 7.8) Dat bedoelt hij uiteraard niet absoluut, want eerder in de brief heeft hij al duidelijk gemaakt dat de zonde ook vóór de wet volop aanwezig was. Bovendien heeft hij enkele verzen eerder juist gezegd dat de wet de reeds aanwezige zondige hartstochten prikkelde. Zijn punt is dus dat de wet de zonde zichtbaar maakt en haar werkzaamheid blootlegt.

In Rom. 7.9 zegt Paulus vervolgens dat hij eertijds zonder wet leefde, maar dat toen het gebod kwam, de zonde opleefde en hijzelf stierf. Het gebod dat ten leven bedoeld was, bleek juist tot de dood te leiden. De zonde bewees haar kracht doordat zij juist door het gebod aanleiding vond om de mens nog sterker te verleiden.

Wanneer Paulus zegt dat hij eertijds zonder wet leefde, op welke periode van zijn leven doelt hij dan? Velen denken dat Paulus terugblijkt op zijn eigen jeugd. Toch ligt een andere uitleg minstens zo voor de hand. Zoals hij vaker doet, identificeert Paulus zich met Israël. Hij spreekt dan als vertegenwoordiger van zijn volk. Eerder in de Romeinenbrief sprak hij immers over de tijd vóór Mozes, toen Israël nog geen Thora bezat. Vervolgens kwam het gebod; Israël ontving de wet door Mozes. Maar dat leidde niet tot een hechter band met God. Integendeel, het bracht de zonde aan het licht en wakkerde de zondige verlangens verder aan.

De mens bewijst zijn zwakheid doordat hij, wanneer de Thora komt, hoewel die heilig, rechtvaardig en goed is, alleen maar meer gaat zondigen (Rom. 7.12).

"Prima," zegt Paulus' denkbeeldige gesprekspartner, "je zegt dus dat de wet goed is. Maar is die goede wet dan mijn dood geworden?" (Rom 7.13) Opnieuw voert Paulus zijn critici vragend ten tonele. Zijn antwoord is een krachtig: volstrekt niet. De Thora is geestelijk, maar de mens is vleselijk, verkocht onder de zonde (Rom. 7.13-14). Het probleem ligt niet bij de wet, maar bij de mens.

b) Rom. 7.14-26 - Je bent doen en het lukt maar niet

Paulus zegt vervolgens (Rom. 7.14-16):

Want wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde. Wat ik namelijk teweegbreng, doorzie ik niet., want niet wat ik wil, dat doe ik, maar wat ik haat, dat doe ik. En als ik dat doe wat ik niet wil, val ik de wet bij dat zij goed is.

Dat Paulus hier in de ik-vorm spreekt, is naar mijn mening geen aanwijzing dat hij zijn eigen christelijke leven beschrijft. Paulus beschrijft zichzelf als "verkocht onder de zonde" (7:14), terwijl hij in Rom. 6 juist heeft gezegd dat gelovigen van de zonde zijn vrijgemaakt. Het ligt daarom niet voor de hand dat Paulus hier zijn huidige leven als christen beschrijft.

Paulus spreekt hier dus over niet-christenen. En met het oog op Rom. 7.1 ligt het voor de hand te concluderen dat hij de situatie beschrijft van Joden die Christus nog niet kennen. Dat doet hij met het oog op de Joodse gelovigen in de gemeente in Rome, die worstelen met de vraag hoe hun Thora en hun wetsbetrachting zich verhouden tot het leven in Christus, en welke plaats de wet heeft voor gelovigen uit de volken.

Paulus zegt niet alleen dat die gelovigen uit de volken zich niet aan de Thora hoeven te onderwerpen; hij gaat veel verder. Ook de Joden die tot geloof in Christus zijn gekomen, zijn zelf niet langer aan die Thora gebonden. Dat is voor Paulus van groot belang, omdat juist de Thora de scheidslijn vormde tussen de beide etnische groepen in de gemeente van Rome.

Paulus legt vervolgens uitvoerig uit dat wetsgetrouwe Joden die Christus niet kennen weliswaar graag het goede willen doen, maar dat de zonde in hen aanwezig blijft. "Naar de innerlijke mens verheug ik mij in de wet van God, maar in mijn leden zie ik een andere wet die tegen de wet van mijn verstand strijd voert en mij tot gevangene maakt van de wet van de zonde." (Rom. 7.23)

Vanuit het perspectief van de wetsgetrouwe Jood — of, als men dat aannemelijker vindt, vanuit zijn eigen voorchristelijke bestaan — roept Paulus daarom uit: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood?" (Rom. 7.24)

Dat is een belangrijk aspect van behoudenis: verlossing uit het lichaam van deze dood. Daarbij moeten we niet denken aan een tegenstelling tussen lichaam en ziel, maar aan het gehele menselijke bestaan dat door de zonde van God is vervreemd.

En het antwoord op die noodkreet luidt: "Ik dank God, door Jezus Christus, onze Heere." Hierop gaat hij in Rom. 8 verder in. Hij sluit zijn betoog dan af met de woorden van Rom. 7:25: "Zo dien ik dan zelf wel met het verstand de wet van God, maar met het vlees de wet van de zonde."

In Rom. 8 gaat Paulus vervolgens uitleggen dat allen die in Christus geloven, zijn bevrijd van de wetmatigheid van de zonde die hij hier beschrijft. Dat vormt een sterke aanwijzing om Rom. 7 niet te lezen als een beschrijving van Paulus' christelijke leven, maar van zijn voorchristelijke bestaan als wetsgetrouwe Jood. Daarmee beschrijft hij tegelijk de toestand van heel Israël buiten Christus.

Het Griekse woord *pas* ("allen") en de daarvan afgeleide woorden, evenals het woord *houtōs* ("zo", "aldus"), komen in dit hoofdstuk niet voor.